

NORGES HØYESTERETT

Den 14. desember 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-02062-A, (sak nr. 2004/810), sivil sak, anke,

Vesta Forsikring AS

(advokat Knut Søråas)

mot

SpareBank 1 Skadeforsikring AS

(advokat Geir Sigurd Dahlskås – til prøve)

If Skadeforsikring NUF

(advokat Emil Bryhn)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem**: Saken gjelder regresskrav etter en forsikringsutbetaling for en brann forårsaket av ungdoms omgang med fyrverkeri. Spørsmålet er om det foreligger grov uaktsomhet, noe som er et vilkår for at regresskravene kan gjøres gjeldende.
- (2) Natten mellom 27. og 28. desember 1999 ble Langenes skole i Søgne brannskadet. Skolebygningene, som eies av Søgne kommune, var forsikret i Vesta Forsikring AS. Selskapets samlede erstatningsutbetaling etter brannen var på kr 12 961 504.
- (3) Vesta mente brannen var forårsaket av at A tidligere på kvelden hadde avfyrt fyrverkeri med en lighter som han fikk låne av B. Da dette skjedde, var de akkurat fylt henholdsvis 15 og 16 år. Fyrverkeriet var av typen "Thunder King Jubileum" og innkjøpt av A og en tredje unggutt, C. Anskaffelsen skjedde gjennom en eldre person, idet det er en 18-års grense for kjøp av slikt fyrverkeri.
- (4) Thunder King Jubileum er en "kube" med 25 seriekoblede raketter. De to guttene demonterte kubene og klippet opp luntene. Dermed kunne rakettene avfyres hver for seg. På noen fjernet de også drivladningen og festet luntene direkte til effektladningen, og fikk bare det som i saken er betegnet som en kraftig kinaputt. Jeg bruker for enkelhets skyld denne betegnelsen i det følgende, men legger til at mens kinaputter kun har til hensikt å skape støy, gir en slik effektladning også lyseffekter.

- (5) Om kvelden 27. desember 1999 avfyrte A og C flere raketter og kinaputter forskjellige steder i Søgne. Rundt kl. 21.00 påtraff de blant andre B, som ble med inn på skoleområdet. A har forklart at hans hensikt var å sprengte noen søppelbøtter, men ingen egnede objekter ble funnet. Ytterligere noen raketter og kinaputter ble imidlertid avfyrt på skoleområdet, herunder den kinaputten som utløste brannen.
- (6) Denne kinaputten ble plassert ved en lufteventil i hodehøyde på ytterveggen til et vaske/mopperom. A klemte kinaputten fast under et skrått skjold som skjermet ventilåpningen, i den hensikt å smelle bort skjoldet. Han forsøkte å antenne luntene med sin egen lighter, men lyktes ikke med dette. Han fikk derfor låne Bs lighter, som var bedre egnet. Idet kinaputten eksploderte, med et kraftig smell og et lysglimt, løp de alle fra stedet. Det er uklart om skjoldet ble sprengt vekk. Det oppsto imidlertid en ulmebrann, som utviklet seg til en flammebrann. Brannen ble meldt til brannvesenet av en nabo til skolen like før kl. 01.00 om natten.
- (7) Gjennom foreldrenes hjemforsikring var A, B og C ansvarsforsikret i henholdsvis SpareBank 1 Skadeforsikring AS, If Skadeforsikring NUF og Trygg-Hansa Forsikring. Forsikringsavtalene dekket erstatningsansvar inntil tre millioner kroner.
- (8) Vesta fremsatte regresskrav på tre millioner kroner mot hvert av selskapene, som imidlertid motsatte seg kravene. Saken ble deretter innbragt for retten ved stevning 10. september 2001.
- (9) Kristiansand tingrett avsa 5. juli 2002 dom med slik domsslutning:
- ”1. Sparebank 1 skadeforsikring AS v/ styrets formann dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning å betale til Vesta forsikring AS kr. 3.000.000 – tre millioner – med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1. ledd, 1. pkt, f.t. 12 – tolv % [fra] 04.09.00 til betaling skjer.
  2. If skadeforsikring NUF dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning å betale til Vesta forsikring AS kr. 3.000.000 – tre millioner – med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1. ledd, 1. pkt, f.t. 12 – tolv % fra 30.12.00 til betaling skjer.
  3. Trygg Hansa Forsikring frifinnes.
  4. Sparebank 1 skadeforsikring AS v/ styrets formann og If skadeforsikring NUF dømmes in solidum til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning å betale saksomkostninger til Vesta forsikring AS med kr. 87.700, – kroner åttisyvtusensyvhundre 00/100.
  5. Vesta forsikring AS dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning å betale saksomkostninger til Trygg Hansa Forsikring AS med kroner 125.000,- med tillegg av mva., samt med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1. ledd, 1. pkt, f.t. 12 – tolv – % fra forfallstidspunktet og til betaling skjer.”
- (10) Tingretten fant det sannsynliggjort at brannen var oppstått ved avfyringen av kinaputten, og at denne handlemåten måtte karakteriseres som grovt uaktsomt. Etter rettens syn hadde imidlertid C ikke ytet noen ansvarsbetingende medvirkning, og Trygg-Hansa Forsikring ble frifunnet.

- (11) SpareBank 1 Skadeforsikring AS og If Skadeforsikring NUF anket dommen til Agder lagmannsrett. Frifinnelsen av Trygg-Hansa Forsikring ble ikke påanket av Vesta Forsikring AS.
- (12) Lagmannsretten avsa 27. februar 2004 dom med slik domsslutning:
- ”1. If Skadeforsikring NUF frifinnes.
  2. SpareBank 1 Skadeforsikring AS frifinnes.
  3. Saksomkostninger for lagmannsretten og tingretten tilkjennes ikke.”
- (13) I likhet med tingretten fant lagmannsretten det sannsynliggjort at brannen var forårsaket av kinaputten, ved at gnister hadde antent en ulmebrann i veggen. Lagmannsretten mente imidlertid at sannsynligheten for at en brann ville oppstå hadde vært liten, og rettens konklusjon – under henvisning også til guttenes alder – var at det ikke forelå grov uaktsomhet.
- (14) Vesta Forsikring AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett, idet det gjøres gjeldende å foreligge feil ved lagmannsrettens bevisbedømmelse og rettsanvendelse. Under saksforberedelsen for Høyesterett frafalt ankemotpartene anførselen om manglende årsakssammenheng mellom avfyringen av kinaputten og brannen. For øvrig står saken i det alt vesentlige i samme stilling som for de tidligere retter.
- (15) *Ankende part – Vesta Forsikring AS* – anfører i det vesentlige:
- (16) Guttene var kjent med brannfaren ved ureglementert bruk av fyrverkeri, men valgte likevel å tenne på kinaputten. En slik uvettig handlemåte må karakteriseres som grovt uaktsom i forhold til den betydelige risikoen for brann.
- (17) Bs bidrag, å låne bort lighteren, var en nødvendig forutsetning for skadeforvoldelsen. Det er grunn til å tro at han også forsøkte å tenne på lunten, men dette er uten avgjørende betydning.
- (18) Det var dessuten grovt uaktsomt ikke å vende tilbake for å se om avfyringen hadde forårsaket brann, noe guttene også vurderte. Det er ikke sikkert at de ville ha oppdaget brannen, men tvilsrisikoen i så henseende påhviler ankemotpartene.
- (19) Vesta Forsikring AS har nedlagt slik påstand:
- ”1. Sparebank 1 Skadeforsikring AS ved styrets formann dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale til Vesta Forsikring AS kr. 3.000.000,- – tre millioner – med tillegg av den rente som har vært gjort gjeldende etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1 ledd, 1 pkt. fra 4/9-00 til betaling skjer.
  2. If Skadeforsikring NUF dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale til Vesta Forsikring AS kr. 3.000.000,- – tre millioner – med tillegg av den rente som har vært gjeldende etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1 ledd, 1 pkt. fra 30/12-00 til betaling skjer.

3. **Tingrettens domsslutning punkt 4 stadfestes. Det påløper den rente som har vært gjeldende etter forsinkelsesrentelovens § 3, 1 ledd 1 pkt fra 5/8-02 til betaling skjer.**
4. **Sparebank 1 Skadeforsikring AS ved styrets formann og If Skadeforsikring NUF tilpliktes in solidum å erstatte Vesta Forsikring AS sakens omkostninger for lagmannsrett og Høyesterett.”**

(20) *Ankemotpartene – SpareBank 1 Skadeforsikring AS og If Skadeforsikring NUF – anfører i det vesentlige:*

- (21) Saken dreier seg om spontane guttestreker som fant sted like før en nyttårsaften som det var spesielt stor oppmerksomhet rundt på grunn av årtusenskiftet.
- (22) Aktsomhetsvurderingen må knyttes til påregnelighetsspørsmålet, risikoen for brann. Det må antas at ventilkanalen var forskriftsmessig kledd med metall. Brannrisikoen var uforutsigelig og liten.
- (23) Guttenes handlemåte kan ikke karakteriseres som så klanderverdig at den var grovt uaktsom i forhold til brannfaren. Det må også tas hensyn til at en slik karakteristikk er stigmatiserende.
- (24) Den omstendighet at guttene ikke gikk tilbake for å se om det var brutt ut brann, kan heller ikke føre til ansvar. Riktignok snakket de om brannfaren, men i spøk. Dessuten dreide det seg i begynnelsesfasen om en ulmebrann som de ikke ville ha oppdaget.
- (25) Særskilt for B vises det til at han helt tilfeldig ble blandet inn i hendelsesforløpet. Han spilte dessuten en tilbaketrunket og uvesentlig rolle, idet han bare lånte bort lighteren da han ble spurt om dette av A. Dette kan det ikke knyttes ansvar til.
- (26) SpareBank 1 Skadeforsikring AS har nedlagt slik påstand:

- ”1. **Lagmannsrettens dom stadfestes for så vidt gjelder pkt. 2.**
2. **SpareBank 1 Skadeforsikring AS tilkjennes sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.”**

(27) If Skadeforsikring NUF har nedlagt slik påstand:

- ”1. **Lagmannsrettens dom stadfestes for så vidt gjelder pkt. 1.**
2. **If Skadeforsikring NUF tilkjennes sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.”**

(28) *Jeg er kommet til at anken må føre frem.*

- (29) Søgne kommune har fått dekket brannskaden ved en tingskadeforsikring i Vesta Forsikring AS, som har fremmet regresskrav etter skadeserstatningsloven § 4-3. Skadevolderne var ansvarsforsikret, og Vesta har gått direkte på deres forsikringsselskap, jf. forsikringsavtaleloven § 7-6.
- (30) Etter skadeserstatningsloven § 4-2 nr. 1 bokstav a, jf. § 4-3, er det et vilkår for regressansvar at skadevolderne har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt. Siden A og B

var 15 og 16 år gamle på handlingstiden, må ansvarsgrunnlaget vurderes etter skadeserstatningsloven § 1-1. Etter denne bestemmelsen er barn og ungdom under 18 år erstatningsansvarlige for "skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling [og] utvist adferd ...".

- (31) Twisten gjelder spørsmålet om guttene har utvist grov uaktsomhet. Siden de var ansvarsforsikret, er skadeserstatningsloven § 1-1 ikke påberopt som en utmålings- og lempningsregel.
- (32) Det er ikke anført at guttene ikke hadde den modenhet som normalt skulle følge av deres alder. Aktsomhetsvurderingen må således knyttes til de krav og forventninger man med rimelighet kan stille til gutter i denne aldersgruppen. Vurderingen må skje uten hensyn til at de var ansvarsforsikret, jf. Rt. 2003 side 433 avsnitt 46.
- (33) Det er på det rene at slik kinaputten var plassert, innebar sprengkraften og gnistregnet en risiko for brann, enten i området utenfor ventilen, i kanalen eller i det innenforliggende vaske/mopperommet. For Høyesterett er det heller ikke bestridt at brannen ble forårsaket av avfyringen av kinaputten.
- (34) Det er unødvendig å gå nærmere inn på de branntekniske undersøkelser og forsøk som – i det vesentlige for å avklare årsaksforholdet – ble foretatt etter brannen. Riktignok er det her kommet til uttrykk forskjellig syn på hvor stor sannsynligheten var for at kinaputten skulle forårsake en brann. Jeg legger til grunn at risikoen iallfall ikke kan karakteriseres som ubetydelig. Men dessuten må det, ved vurderingen av ansvarsgrunnlaget, legges vekt på at branner kan få et betydelig omfang. Det dreier seg således om en alvorlig form for risiko, som i dette tilfellet også ble skapt ved en handling uten noe fornuftig formål.
- (35) Det er heller ikke nødvendig å gå inn på spørsmålet om hvordan ventilen var bygget opp, herunder om kanalen var belagt med metall. Jeg nevner at lagmannsretten la til grunn som mest sannsynlig at det enten ikke var noen slik foring eller at den ikke har vært helt tett. Guttene hadde ikke noe grunnlag for å slå seg til ro med at gnistregnet ikke kunne komme til brennbart materiale rundt ventilen, eventuelt i eller bak kanalen, og føre til en antennelse.
- (36) A har forklart at han var innforstått med at slik ureglementert bruk av fyrverkeri var forbundet med brannfare. Jeg legger til grunn at dette er alminnelig kjent blant ungdom i denne alderen, og dermed også for B, som er ett år eldre enn A. At branner kan få et betydelig skadeomfang, er naturligvis også vel kjent.
- (37) Tidligere på kvelden hadde A avfyrt flere raketter og kinaputter, og han hadde observert at kinaputtene ga et kraftig smell og gnistregn. B hadde også sett at flere av rakettene ble avfyrt inne på skoleområdet.
- (38) Når A deretter, som en veloverveid hærverkshandling, låser fast og avfyrrer en kinaputt inntil husveggen og nær ventilen, var dette etter mitt syn et så markert og klanderverdig fravik fra en forsvarlig handlemåte at det – selv når det tas hensyn til hans unge alder – må karakteriseres som grovt uaktsomt i forhold til risikoen for brann.
- (39) If Skadeforsikring NUF har fremholdt at Bs bidrag var så beskjedent at han ikke kan ansees å ha opptrådt grovt uaktsomt. Jeg kan ikke si meg enig i dette.

- (40) Riktignok var det tilfeldig at B ble med inn på skoleområdet, og i første omgang hadde han reservert seg mot å ha noe med fyrverkeriet å gjøre. Da A festet kinaputten til ventilskjoldet, må B imidlertid ha forstått at den skulle avfyres i hærverkshensikt. Deretter lyste B opp området rundt kinaputten med sin lighter, slik at de kunne se hvordan den var plassert, og idet A ikke fikk fyr på lunten, lånte han bort sin lighter til dette formålet. Han ytet dermed et vesentlig, samarbeidende bidrag til skadetilføyelsen.
- (41) Jeg konkluderer etter dette med at begge guttene utviste grov uaktsomhet. Siden dette er tilfellet når deres handlemåte vurderes i forhold til risikoen for brann, oppstår det ikke noe selvstendig spørsmål om å avgrense ansvaret ut fra påregnelighetsbetraktninger. Det er således ikke anført at brannen, når den først oppsto, fikk et upåregnelig omfang.
- (42) Etter dette fører regresskravene frem. Som tidligere nevnt, er det ikke bestridt at ansvaret for begge selskap vil tilsvare forsikringssummen på tre millioner kroner.
- (43) Tingrettens dom – domsslutningen punkt 1 og 2 – blir etter dette å stadfeste.
- (44) Jeg er enig i tingrettens omkostningsavgjørelse, domsslutningen punkt 4, og ankemotpartene bør også betale saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett, jf. hovedregelen i tvistemålsloven § 180 annet ledd, jf. § 172 første ledd.
- (45) For lagmannsretten er det krevd kr 144 217, hvorav kr 120 000 i salær, for Høyesterett kr 119 997, hvorav kr 104 000 i salær – til sammen kr 264 214. Oppgaven legges til grunn. Rettsgebyret for Høyesterett synes imidlertid å være uteglemt og legges til med kr 19 980. Omkostninger for lagmannsretten og Høyesterett tilkjennes etter dette med kr 284 194, med solidaransvar etter tvistemålsloven § 178 annet ledd, annet punktum.
- (46) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Tingrettens dom – domsslutningen punkt 1, 2 og 4 – stadfestes.
  2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler SpareBank 1 Skadeforsikring AS og If Skadeforsikring NUF – en for begge og begge for en – 284 194 – tohundreogåttifiretusenett hundreognittifire – kroner til Vesta Forsikring AS innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
- (47) Dommer **Coward**: Jeg er enig med førstvoterende i at A må anses for å ha forvoldt brannen ved grov uaktsomhet, slik at regresskravet mot SpareBank 1 Skadeforsikring AS fører frem. Men jeg er kommet til at jeg ikke vil anse B for å ha vært grovt uaktsom, det vil si at If Skadeforsikring NUF etter min mening må frifinnes.
- (48) De momentene jeg ser som relevante, er nevnt også av førstvoterende, men min avveining er altså blitt en annen enn hans. Jeg legger for det første vekt på at B kom tilfeldig inn i hendelsesforløpet – han hadde ikke vært med på å få fyrverkeriet innkjøpt eller på å lage det om til en slags kinaputter. For det andre viser jeg til at det fremgår ikke bare av Bs

egen forklaring, men også av forklaringen til en annen gutt, at han uttrykkelig hadde sagt at han ikke ville være med på noe som kunne føre til skade. Han ble riktignok med til skolen, og jeg legger til grunn at han brukte lighteren sin til å lyse opp i det området ved ventilen der det senere ble tent på. Men så langt ser jeg det som klart at han ikke har medvirket til brannen på noen grovt uaktsom måte. Spørsmålet er om dette blir annerledes når han sier ja til å låne bort lighteren sin fordi As lighter ikke får fyr på lunt. – Han burde sagt nei. Men jeg mener det er for strengt å betegne det som *grovt* uaktsomt av en 16 år gammel gutt ikke i øyeblikket å si nei når en kamerat ber om en slik i og for seg svært enkel tjeneste. Og jeg mener det bør bli svaret selv om han hadde fulgt med de andre guttene en tid og hadde sett hva de holdt på med.

- (49) Jeg kan heller ikke se at det var grovt uaktsomt av B ikke å gå tilbake for å sjekke om det var blitt brann, og jeg kan for øvrig vanskelig se at han kort tid etter ville kunnet oppdage en ulmebrann.
- (50) Dommer **Bruzeli**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Coward.
- (51) Dommer **Tjomsland**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Mitsen.
- (52) Dommer **Gjølstad**: Likeså.
- (53) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Tingrettens dom – domsslutningen punkt 1, 2 og 4 – stadfestes.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler SpareBank 1 Skadeforsikring AS og If Skadeforsikring NUF – en for begge og begge for en – 284 194 – tohundreogåttifiretusenetthundreogtittifire – kroner til Vesta Forsikring AS innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Riktig utskrift bekreftes: